

NÖTRLEŞTİRME TEKNİKLERİ VE KENTSEL MEKANDA İŞLENEN HIRSIZLIK SUÇLARI: ERZURUM ALAN ARAŞTIRMASI ÖRNEĞİ

THE NEUTRALIZATION TECHNIQUES AND ROBBERY OR BURGLARY IN URBAN
AREAS: THE CASE OF ERZURUM

Hasan Hüseyin ÇALI¹

Fatih TOMBUL²

Öz

Suçlar, özellikle kentsel mekanda işlenen suçlar, kent bilimcilerin dikkatini çektiği gibi farklı bilimlerdeki araştırmacıların da ilgisini çekmekte ve kendi uzmanlıkları çerçevesinde araştırma yapmaya sevk etmektedir. “Nötrleştirme Teorisi”, suçluların ve suçu gerçekleştirdiği düşünülen şüphelilerin bazı gerekçelerle işledikleri suçu, bir takım “Nötrleştirme Teknikleri” kullanarak, bir diğer ifadeyle nötrleştirerek haklı olma çabasının bir ifadesi olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada hırsızlık suçu temelinde şüphelilerin, nötrleştirme tekniklerini kullanıp kullanmadıkları incelenmektedir. Bu amaçla Erzurum İlinde yapılan alan araştırmasında elde edilen verilerin frekansı ve çapraz değerleri alınmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, şüphelilerin ağırlıklı olarak, “sorumluluğun reddedilmesi” tekniğini kullandıkları ve en çok da “hırsızlığa teşebbüs” suçunda nötrleştirme tekniklerini kullandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nötrleştirme teorisi, Kentleşme, Hırsızlık, Erzurum

Abstract

As crime is a significant matter for society in urban areas, describing and analyzing this problem is essential for researchers. Due to high number of crime and structural complexity in urban society, urban areas are in the primary interest of urbanologists. Neutralization theory supports that offenders and suspects justify committing crime by using several neutralization techniques, including legitimizing their wrong-doings. This study investigates whether suspects of property crimes, such as burglary or theft, use neutralization techniques. Suspects' statement data was collected from Erzurum province and analyzed using statistical techniques. Frequency and cross tabulation were used to create a contingency table. Findings of the study show that suspects generally use the technique of denial of responsibility of committing the crime, and in most cases they use neutralization techniques in an attempt to burglary or theft.

Key Words: The theory of neutralization, Urbanization, Burglary, Erzurum

¹Doç.Dr., Polis Akademisi, hasanhuseyincali@hotmail.com.tr

²Dr., EGM Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı, ftombul@egm.gov.tr

Giriş

Geniş anlamda devletin, dar anlamda yönetimin fonksiyonlarından biri ve en önemlisi, ülke güvenliğinin sağlanması fonksiyonudur. Tehdit ve tehlikelerin ülke dışından gelmesi dış güvenliği ilgilendirdiği halde; kamu düzenine, güvenliğine ve sağlığına yönelik tehditler ise iç güvenliği ilgilendirmektedir. Özellikle kamu güvenliğini etkileyen ve kamu düzeninin bozulmasına yol açan en önemli unsurlardan biri de suçların işlenmesidir. Kentsel mekanda işlenen spesifik bir suç türü ile ilgili olarak, o suçun işlenme nedenlerinin ve suç mazeretlerinin anlaşılması halinde, etkili ve verimli bir ceza-adalet sisteminin tesisinde bu bulgulardan faydalanılabilecektir.

Suçun gerçekleştirilme nedenlerine ilişkin olarak klasik yaklaşım (ekol), bireysel seçim ve iradeyi (örneğin; menfaat veya haz duygusu, iç kontrolün zayıflığı vb.) ön plana çıkarırken, pozitivist yaklaşım (ekol);biyolojik özellikler, fizyolojik yapı ve bireysel psikoloji gibi özellikleri ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca sosyal düzensizliğin varlığı ve sosyal kontrolün zayıflığı gibi sosyal faktörlerin de suç ile ilişkisi kurulabilmektedir. Buna göre kabaca suçun işlenme nedenleri, bireysel ve sosyal yapısal faktörler olarak kabul görmektedir.

Durkheim, modern toplumlarda ve sanayi toplumlarında nüfusun yoğunluğu, nüfusun heterojenliği, çok fazla göç alma gibi nedenlerle sosyal kontrolün zayıfladığını belirtmektedir (Durkheim, 1933'den akt.: Burke, 2009: 114). Buna paralel olarak özellikle, sosyal kontrolü olumsuz etkileyen yapısal faktörlerin varlığının (anomi veya kurallara uymama geleneğinin varlığı, aile- arkadaş gibi gayri resmi kurumların ve resmi kurumların yaptığı dış kontrolün zayıflığı, sosyal düzensizliğin varlığı vb.) suç işlenme oranlarını arttıracakları ileri sürülmektedir (Burke, 2009: 110-125). Sosyal faktörler arasında kişinin doğup büyüdüğü sosyal ortam da sayılmaktadır.

Teknolojik ve ekonomik gelişme, büyüme ve modernleşme gibi nitelikler kentleşmeyi hızlandırmaktadır. Sosyal, ekonomik ve politik bir süreç olarak kentleşme, halihazırda yaşanan, farklı boyutları olan ve incelenebilecek bir süreçtir. Bu çalışmada, kentleşme sürecinin ve suç ilişkisinin, hırsızlık suçu örneğinde incelenmesi amaçlanmaktadır. Hırsızlık suçunu incelerken de bu suçun neden işlendiğine dair olan "suçun işlenme sebeplerinden" çok, hırsızlık suçunun "hangi gerekçelerle" haklılaştırıldığı ya da nötrleştirildiği sorusu üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda çalışmada, hırsızlık suçunu işleyenlerin ve suçu işlediği iddia edilen şüphelilerin, nötrleştirme teorisi kapsamında kavramlaştırılan nötrleştirme tekniklerini kullanıp kullanmadıkları, eğer kullanmışlarsa hangi teknikleri ne sıklıkta ve hangi hırsızlık türü kapsamında kullandıkları özgül problem olarak ele alınmaktadır. Böylesi bir çalışmanın, yukarıda açıklanan "araştırma sorusunun" cevabını verebilmesi için kişilerin beyanlarının da bulunduğu bir alan araştırması çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, Erzurum Emniyet Müdürlüğü'nün anılan verileri paylaşması, alan araştırmasının Erzurum İli kent merkezinde yapılmasına zemin hazırlamıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, kentsel mekanda suç kapsamında ele alınan hırsızlık olgusunun teorik ve yasal çerçevesi verilmektedir. İkinci bölümde nötrleştirme teorisi ve bu teoriyi oluşturan teknikler hakkında,

tekniklerin gözlemlenebilen özellikleri ortaya çıkarılarak teorinin yapısını ve sürecini anlamaya yönelik açıklamalar yapılmaktadır. Üçüncü bölümde ise araştırma yöntemi detaylı olarak ortaya konulmaktadır. Burada alan araştırmasına ilişkin olarak araştırmanın deseni ve alan araştırmasının uygulandığı Erzurum Kenti ile olan ilişkisi de açıklanmaya çalışılmaktadır. Araştırma bulgularının değerlendirildiği dördüncü bölümde, bulgular verilere dayalı olarak sunulmaktadır. Çalışmaya bulgulardan sentezlenen sonuçların paylaşılması ve önerilerin ortaya konulmasıyla son verilmektedir.

1. “Kentsel Mekanda Suç” Bağlamında Hırsızlık Suçu

Kente has dezavantaj olarak tanımlanabilecek modern yaşam tarzına özenme, zenginlerin sahip olduğu sosyo-ekonomik koşullara erişimi isteme gibi kişileri suça çeken nedenler ve suç alt kültürünü benimseme, suçlu akranlarla beraber olma gibi suça iten koşullar, beraberinde mekan olarak kentin belirli alanlarını, suça yönelik bir cazibe merkezi haline getirebileceği kabul edilmektedir. Bu yönüyle kentleşme ve suç olgusu arasındaki ilişki gerek Tönnies, Durkheim, Burkley ve Tarde gibi sosyologlarca gerekse Shaw, McKay, Park ve Burgess gibi kent bilimcilerce araştırılmıştır. Shaw ve McKay -1969- (Shaw ve McKay’dan akt. Wong, 2012) kent, kentleşme ve kentsel hayatı ilk inceleyen teorisyenlerden olan Park (1915) ve Burgess’ün (1925) araştırmalarından yola çıkarak kentlerdeki suçluluğa, inanç ve değerler sisteminin ve *sosyal denetim sisteminin zayıf işleminin* etkili olduğunu savunmaktadır. Sampson ve Groves (1989: 774-802), *sosyal düzensizliğin* suç üzerinde etkisinin olduğunu belirtmektedir. Bütün bunlara göre kentsel yerleşim alanlarının, *suça yönelik fırsatların* gelişmesinde etkili olduğu kabul edilmektedir.

Esasında, bir suçun nedenlerine ve sonuçlarına ilişkin tutarlı bir değerlendirme yapılması için suçun işlendiği mekanın sosyal, ekonomik, demografik, kültürel özelliklerinin yanı sıra mekansal/ fiziksel özelliklerinin de ortaya konulması gerekmektedir. Bu noktadan hareketle çalışmada, Erzurum kent merkezinde meydana gelen hırsızlık suçları incelenmektedir. Buradan hareketle, öncelikle hırsızlık suçunun yasal çerçevesinin çizilmesinde yarar bulunmaktadır.

1.1. Yasal Çerçeve

Hırsızlık suçu ile ilgili yasal hükümler Türk Ceza Kanunu’nun 141 ila 169. maddeleri arasında yer almaktadır. Hırsızlık suçunun oluşması için gerekli olan ilkeler arasında; zilyedin rızasının olmaması, eşyanın taşınır bir mal olması, kişinin kendisine veya başkasına menfaat sağlama amacının bulunması ve bulunduğu yerden alınması unsurları sayılmaktadır.

Hırsızlık suçunun, nitelikli olarak sayılan hallerden biri olarak işlenmesi durumunda, suçun karşılığındaki verilecek ceza arttırılmaktadır. Suçun gece işlenmesi halinde verilecek cezanın arttırılacağı (143. madde), ancak ortak olarak sahip olunan mallar üzerinde suçun gerçekleştirilmesi veya “hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil” (RG. 12.10.2004, 25611) amaçlı suç işlenmesi durumunda cezanın azaltılacağı (144. madde) belirtilmektedir. Hırsızlığa konu olan malın “değerinin az olması” (145. madde) halinde veya zaruret hali olarak

da tabir edilen “ağır ve acil bir ihtiyacın giderilmesi” (RG. 12.10.2004, 25611) amacıyla hırsızlığın işlenmesi durumunda ise cezanın azaltılacağı veya hiçbir cezaya hükmedilmeyeceği vurgulanmaktadır.

Hırsızlık suçu hem Ceza Kanunu’ndaki ayrıma göre hem de Türkiye’deki suç istatistiklerine göre mal varlığına karşı gerçekleştirilen suçlar kapsamında yer alan bir suç çeşididir. Polis kayıtlarında ise asayiş suçları içerisinde değerlendirilmektedir.

Hırsızlık suçunun unsurları arasında şiddetsizlik prensibi yer almaktadır. Yani hırsızlık suçunun hırsızlık olarak nitelendirilebilmesi için, suçun şiddet uygulanmadan gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Zaten şiddet veya güç kullanıldığı takdirde suç, “gasp” a veya topluca olursa “yağma” ya dönüşmektedir.

Yasal olarak hırsızlık suçu, nitelikli hırsızlık (142. madde) ve basit hırsızlık (141. madde) olarak ikiye ayrılrsa da kanunda “kullanma hırsızlığı” da hırsızlık çeşitleri arasında sıralanmaktadır. Hırsızlık suçunu işleyen kişilerin de farklı farklı sınıflandırıldığı görülmektedir. Bilinen en yaygın sınıflandırma sabıkalı ve sabıkasız hırsız ayrımıdır. Bir diğer ayrım da profesyonel ve acemi hırsız ayrımıdır (Kızmaz ve Bilgin, 2012: 48-57). Buradaki ayrım, daha önce polisçe veya adliyece kaydının bulunup bulunmaması, hırsızlıkta kullanılan yöntemin planlı, programlı, kusursuz olması gibi özellikler göz önüne alınmaktadır. Başka bir ayrım da hırsızlığı meslek edinenler, bu suçu işlemeyi alışkanlık haline getirenler ayrımıdır, buradaki ayrım verilecek cezanın arttırılmasında rol oynamaktadır. Hırsızlık suçunun yasal boyutundan sonra, teorik boyutunun ele alınmasının, konunun anlaşılmasına katkı sağlayacağı muhakkaktır.

1.2. Teorik Çerçeve

Hırsızlık suçunun gerçekleştirilme nedenlerine ilişkin farklı gerekçeler sıralansa dajenel olarak suçlar ile ilgili birçok teori bulunmaktadır. Teoriler, yazarlar tarafından farklı farklı sınıflandırılrsa da bu çalışmada, herhangi bir sınıflandırma yapılmaksızın doğrudan veya dolaylı olarak hırsızlık suçu ile ilişkili olan teorilerden örneklerele alınmaktadır.

Genel olarak bakıldığında teorisyenlere göre, hem *suça eğilimli olma* (veya *suçu tercih etme*) hem de *fırsatlar*, hırsızlık suçunda rol oynasa da *sosyal etkenlerin* de hırsızlıkta rol oynadığı kabul edilmektedir.

Klasik ekole göre suç, *suça eğilimli kişilerce*, “fayda- maliyet” çerçevesinde değerlendirildikten sonra işlenmektedir. Buna paralel olarak suçun, rasyonel bir *tercih* sonucu işlendiği rasyonel tercih teorisi kapsamında belirtilmektedir (Cullen ve Agnew, 2006). Bu doğrultuda, klasik suç teorisinde suçu işleyenlerin, neden bu suçu işlemeyi tercih ettikleri önemsenmektedir. Suçlu gözüyle fırsatların neler olduğu da teoride dikkate alınmaktadır. Buna paralel olarak mağdurun da sebep olduğu fırsatlar bulunmaktadır, hatta literatürde böyle mağdurlar, “tahrikçi mağdur” (Geleri, 2009) olarak adlandırılmaktadır. Örneğin; eşyaların korunmasız olarak bırakılması (dışarı serilen halı gibi) suça davetiye çıkarmaktadır. Suça hedef olan mağdurun, gerek ikamet ettiği mekan gerek eğlendiği, ayrıca boş zamanını geçirdiği mekan ve gerekse rutin aktivitelerini (iş, alışveriş, gezi vb.) geçirdiği mekan da bu bağlamda suçla doğrudan ilişkili olmaktadır.

Rutin aktiviteler teorisine (Cohen ve Felson, 1979) göre ise suçun oluşması üç *fırsatın* veya olgunun bir araya gelmesi ile mümkün olmaktadır. Buna göre, suç işleme niyetinde olan suçlunun bulunması, cazip/ uygun hedeflerin veya mağdurların olması ve bunlara yönelik koruyucu gardiyanların veya tedbirlerin bulunmaması gerekmektedir. Suç işleme niyeti, çoğu zaman işsizlik gibi ekonomik motivasyonlarla olabileceği gibi arkadaşlık ortamı (gruba dahil olma, kendini ispatlama, suçlularla arkadaşlık etme) gibi sosyal motivasyonlarla da olabilmektedir.

Felson ve Clarke (1998) çalışmalarının başlığında belirttikleri gibi aslında *fırsatlar*, hırsızlığı doğurmaktadır. Yazarlar, son zamanlarda cep telefonu, bilgisayar (laptop, tablet) gibi teknolojik ürünlerin hırsızlığının yaygın olmasının nedenlerini küçük, taşınabilir ve kıymetli ürünler arasında yer almaları olarak belirtmektedirler. Yeni ve özellikle teknolojik ürünler de, “yeni fırsatlar” doğurmaktadır (Felson ve Clarke, 1998: 21-22).

Suçta yol açan *sosyal etkenlerden* biri olan “sosyal eşitsizlik” ile suçun işlenmesi arasındaki bağı Merton (1968) irdelemiştir. Burada imkan ve fırsatlara legal veya illegal yollarla erişme seçeneği söz konusudur. Buna paralel olarak Cohen (1955), suçun bu sosyal eşitsizliğe, sosyal engellenmeye bir tepki olarak ortaya çıktığını savunmaktadır. Benzer şekilde Cloward ve Ohlin (1961: 239) anılan bu sosyal eşitsizliğe, alternatif bir statü (ekonomik veya sosyal statü) ile cevap arama neticesinde suçun işlendiğini belirtmektedir.

Suçta neden olan *sosyal etkenlerden* bir diğeri suç alt kültür teorisyenlerinin (Cloward ve Ohlin, 1961; Cohen, 1955; Miller, 1958) teorilerinde belirttikleri, yaşanılan ortamdaki normların, kültür ve değerlerin kişiyi suç işlemeye özendirdiği tezidir. Burada ailelerin yaşam tarzı, çocukların yetiştirilme tarzı, yaşanılan yerin sosyo-ekonomik statüsü ve bu statüye bağlı olarak okulların eğitim kalitesi önemli rol oynamaktadır. Bu alt kültürün ve yaşama tarzının kişileri suçlu olmaya ittiği kabul edilmektedir. Teoride, homojen yapıların ve homojen nüfusun olmadığı mekanlarda suç işleme sıklığının arttığı belirtilmektedir.

Sosyal kontrol teorisi savunucularından Hirschi (1969), suçluluğu *sosyal bir etken* olan sosyal kontrolün zayıflamasına bağlamaktadır. Bilindiği gibi sosyal kontrol ailede başlayıp okulda devam eden, arkadaş- iş ortamı gibi yerlerde şekillenen bir süreçtir (Hirschi’den akt. Kızmaz ve Bilgin, 2012: 68-69). Burada, içsel etkenler (vicdan, inanç vb. gibi) ve dışsal faktörler (komşu, öğretmen vb. gibi) de etkili olmaktadır.

Sosyal öğrenme teorisi (Sutherland, 1939) de suçta yol açan *sosyal etkenlerden* bahsetmektedir. Teoride suçun öğrenilme sonucu gerçekleştirildiği ileri sürülmektedir. Burada hem sosyal hem de kültürel bir etkileşim söz konusudur. Gerek sosyal ortamla gerek bireysel temasla bir öğrenim gerçekleşmektedir. Sosyal öğrenme teorisinde öğrenmeyi hızlandıran etkenler arasında çevre, sosyal medya, internet, arkadaş ortamı, suçlular ile temas sayılmaktadır. Teoriye göre hem suçun nasıl işlendiğinin hem de suçun işlenmesini kolaylaştıracak *mazeretlerin* öğrenilmesi söz konusudur. Bu noktada aslında Sutherland, sosyal öğrenme teorisi ile nötrleştirme teorisi arasında da bir bağ kurmaktadır.

2. Nötrleştirme Teorisi

Nötrleştirme teorisi ve bu teorideki nötrleştirme teknikleri Sykes ve Matza tarafından 1957 yılında yayımlanan “Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency” adlı eser ile ortaya atılmıştır. Yazarlar, herkes gibi suçluların ve suçu gerçekleştirdiği düşünülen şüphelilerin³ de işledikleri bazı suçları doğru bulmadıklarını ve vicdanlarını rahatlatmak için bir çeşit savunma mekanizması geliştirdiklerini belirtmektedirler. Bu savunma mekanizması, nötrleştirme teknikleri olarak kavramsallaştırılmaktadır. Cullen ve Agnew’e göre (Cullen ve Agnew’den akt. Dolu, 2010: 135) suçlular tarafından kullanılan bu teknikler ile hem vicdanlar rahatlatılmakta hem de suçluların “kendisini kötü hissetmemesi” sağlanmaktadır.

Sykes ve Matza’ye (1957) göre suçluların kullandıkları 5 adet nötrleştirme tekniği (“sorumluluğun reddedilmesi”, “zararın reddedilmesi”, “mağdurun varlığının reddedilmesi”, “suçlayanları suçlama ya da kınayanları kınama”, “kendi değerlerini diğerlerinden yüksek görme”) bulunmakla birlikte, Cromwell ve Thurman (2003) da bu tekniklere ilave olarak, “karşılaştırmalı mazeret” ve “erteleme” olmak üzere iki nötrleştirme tekniği daha geliştirmişlerdir. Bu yedi teknik aşağıda açıklanmıştır.

2.1. Sorumluluğun reddedilmesi;

Sorumluluğun reddedilmesi tekniğine göre suçlu, içinde bulunduğu ortam ve şartlardan dolayı suç işlediğini iddia ederek sorumluluğunu bir nevi reddetmektedir. Bu ortam ve şartlara kültürel yapı, ekonomik şartlar, yaşanılan ortam ve sosyal normlar örnek olarak verilmektedir (Sykes ve Matza, 1957: 667).

2.2. Zararın reddedilmesi;

Zararın reddedilmesi tekniğine göre suçlu, yaptığı hareketin yasal olmadığını farkındadır, fakat bu hareketi ile kimseye zarar vermediğini düşünerek (Sykes ve Matza, 1957: 667) zararı reddetmektedir.

2.3. Mağdurun varlığının reddedilmesi;

Mağdurun varlığının reddedilmesi tekniğine göre suçlu, mağdurun suçun işlendiği yerde bulunmamasını, mağdurun kimliğinin bilinmemesini gerekçe göstererek mağdurun varlığını reddetmektedir (Sykes ve Matza, 1957: 668). Burada bir zarar verildiği kabul edilmekle birlikte, bu davranış “suçlunun mağdura ödettiği bir ders”, “mağdurun yaptıkları karşısında haklı bir geri ödetme” ya da “intikam” biçiminde (Dolu, 2010: 237) yansıtılmaktadır. Mağdur bir anlamda, bu tekniğin uygulanmasıyla mağdur olmayı hak etmiş görünmektedir.

³ Anılan teknikler, hem kabahatlerde (Alkol alma örneği, Copes (2003)), hem suçlarda (Sykes ve Matza(1957)) hem de suç olarak kabul edilmeyen sapkın davranışlarda (Mitchell ve Dodder (1980)) olumsuz veya yanlış davranışlarda kullanılabilir. Nötrleştirme teknikleri suçu gerçekleştiren kişilerce kullanılabilir gibi suçu işlediği iddia edilen şüphelilerce de kullanılabilir. Ayrıca anılan tekniklerin, herhangi bir suç ilişkisi olmaksızın olumsuz, yanlış veya sapkın davranışlarda herkesçe kullanılabilirliğinin altı çizilmesi gerekmektedir.

2.4.Suçlayanları suçlama ya da kınayanları kınama;

Suçlu dikkati kendi davranışından çok, bu davranışın ortaya çıkmasına neden olan unsurlara çekmektedir. Yaptıklarından dolayı dış dünyayı suçlamaktadır, etrafında onu suçlayan insanların çoğunun ve aslında düzen içinde yer alıyormuş gibi görünen bir çok kişinin de suç işlediğini, ancak bunu saklamayı başardığını iddia etmektedir. Suçlu, onların bu yönelimini küçümsemekte ve onları kınamaktadır. Matza ve Sykes'a (1957: 668) göre bu tutum, toplumdaki resmi yetkililere yöneltilirse, bu durum daha da kritik bir hal alabilmektedir.

2.5. Kendi değerlerini diğerlerinden yüksek görme;

Kendi değerlerini diğerlerinden yüksek görme tekniğine göre suçlu, gerek vicdani duygularla gerekse yasal zorunluluklarla toplumsal kurallara riayet etmeye zorlansa da kendisinin ait olduğu toplumsal kural, kültür ve değerleri (suç altkültürü teorisinde olduğu gibi) toplumsal kural, kültür ve değerlerin üzerinde görmektedir. Burada toplumsal kurallar değil de suçlunun kendi kuralları baskın çıkmaktadır (Sykes ve Matza, 1957: 669).

2.6. Karşılaştırmalı mazeret;

Yeni üretilen bu “karşılaştırmalı mazeret” tekniği; işlenen suçların, daha ciddi suçlarla karşılaştırılarak suçlular tarafından hafif gösterilme çabası olarak ifade edilmektedir (Cromwell ve Thurman, 2003: 546).

2.7. Erteleme;

Yeni üretilen diğer teknik olan “erteleme” tekniği ise suçluların suçluluk hislerini bastırarak “böyle olacağını düşünmemiştim, üzerimdeki stres gittiğinde daha detaylı düşünürüm” gibi ifadelerle olayı geçiştirmeye çalışmaları olarak tanımlanmaktadır (Cromwell ve Thurman, 2003: 546).

Sykes ve Matza (1957) nötrleştirme teorisinde altkültüre değinerek, nötrleştirme tekniğini kullanan kişilerin, geleneksel değerleri reddederek sapkın bir altkültür oluşturduklarını belirtmektedirler. Diğer yandan bu kişilerin çevresinde, hep geleneksel değerler hakim unsur olarak öne çıktığı için, her ne kadar illegal bir altkültüre sahip olsalar da isteseler de istemeseler de geleneksel değerlerin farkındadırlar. Bu sebeple de Sykes ve Matza suçluların, geleneksel değerlerle bağlarının olduğunu ve suç işlediklerinde kendilerini iyi olarak niteleyerek, vicdanen rahatlamak istediklerini belirtmektedirler (Topalli, 2006; 476).

Sykes ve Matza (1957) nötrleşme tekniklerinin suça ve suçun özelliklerine göre değişebildiğini belirtmektedir. Başka bir ifadeyle nötrleşme teknikleri belirli bir sapkın davranışta daha çok kullanılırken, başka bir sapkın davranışta daha az kullanılabilir. Mitchell ve Dodder (1980) tarafından yapılan bir araştırmaya göre işlenen suçun boyutu büyüdüğünde nötrleştirme tekniklerinin kullanım oranı azalmaktadır. Bu yönüyle nötrleştirme tekniği birçok araştırmacı tarafından değişik suç çeşitleri üzerinde vesapkın davranışlardadenenmiş ve dikkate değer sonuçlar elde edilmiştir.

Antonopoulos ve Winterdyk (2005:146) nötrleşme tekniğini Yunanistan'daki kadın ticareti suçuyla uğraşan kişiler üzerinde uygulamışlardır. Çalışmanın temelini, kadın ticareti ile uğraşanların, işledikleri bu suç

karşısında Skyes ve Matza'nın geliştirdiği nötrleştirme tekniklerinden hangisini kullanmak suretiyle vicdanlarını rahatlatma eğilimine girdikleri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın metodolojisini yıllardır kadın ticareti yapan Paul isimli şahısla yapılan mülakat oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre, nötrleştirme tekniklerinden ilk dört tekniğinin kadın ticareti yapanlar tarafından kullanıldığı ortaya çıkmıştır. İlk olarak kadın ticareti yapan kişiler, vicdanlarını rahatlatmak için ortada herhangi bir mağdurun olmadığını ve kadınların kendi tercihlerini kendilerinin kullandığını ve bundan dolayı kendilerinin sorumlu olmadığını ifade etmişlerdir (“mağdurun varlığının reddedilmesi”- “sorumluluğun reddedilmesi”). İkinci olarak risk unsuru taşıyan ticaretten sonra, kadınlarda yaralanma ve benzeri vakaların yaşanmadığını belirtmişlerdir (“zararın reddedilmesi”). Son olarak da kadın ticareti yapanların, halkın bu tip olaylarda istekli olduğunu ve kışkırtıcılık yaptığını ileri sürerek, “suçlayanları suçlama ya da kınayanları kınama”teknini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Çalışma sonucunda, yalnızca kendi değerlerini diğerlerinden yüksek görme tekniğinin kadın ticareti yapanlar tarafından kullanılmadığı ortaya çıkmıştır.

Sykes ve Matza (1957)'ya göre sadece genel kurallara bağlı genç suçlular işledikleri suç ve kabahatlerden dolayı nötrleştirme tekniğini kullanmaktadırlar. Sosyal normlara bağlı olmayan suçlular ya da başka bir ifade ile işlediği suçu, suç ya da yanlış bir şey olarak algılamayan suçlular, nötrleştirme tekniğini kullanmaya ihtiyaç duymamaktadırlar. Örneğin Copes (2003:105) tarafından yapılan araştırmaya göre üniversite öğrencileri arasında alkol almanın normal bir davranış olduğunu savunan öğrencilerin nötrleştirme tekniğini kullanma oranı, alkol almanın yanlış olduğunu savunan öğrencilere göre daha düşük oranda olduğu tespit edilmiştir.

Aile bağı ve nötrleştirme tekniklerinin kullanılması arasındaki ilişkiyi incelemek üzere Costello (2000:324) tarafından yapılan araştırmada, ailelerine sıkı bir şekilde bağlı bulunan genç suçluların, nötrleştirme tekniklerini az kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Nötrleşme tekniğinin kullanımının suçlunun sosyal olup olmamasına, çevresiyle bağının kuvvetli olup olmamasına ve suçun sıklıkla işlenip işlenmemesine göre değişip değişmediğini ortaya çıkarmak amacıyla Copes (2003:121) tarafından yapılan çalışmada, sosyal bağları kuvvetli olan suçluların nötrleştirme tekniğini daha fazla kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Yine aynı araştırma sonucuna göre, sosyal bağları kuvvetli olan suçlular, nötrleştirme tekniklerinden “kendi değerlerini diğerlerinden yüksek görme” ve “mağdurun varlığının reddedilmesi” gibi teknikleri daha çok kullanırken, sosyal bağları zayıf olan suçlular ise “sorumluluğun reddedilmesi” ve “mağdurun varlığının reddedilmesi” tekniklerini daha fazla kullanmaktadır. Ayrıca başka bir sonuç olarak suçun sıklıkla işlenmesinin, nötrleştirme tekniklerinin kullanılmasına etkisinin zayıf olduğu ortaya çıkmıştır. Son olarak da araştırmada, suçlunun karakterine göre kullanılan nötrleştirme tekniğinin değişim gösterdiği tespit edilmiştir.

Cromwell ve Thurman (2003) tarafından yapılan çalışmada, mağaza hırsızlarının genel olarak nötrleştirme tekniklerini kullandıkları sonucuna varılmıştır.

Piquero, Tibbetts ve Blankenship (2005: 181) tarafından 133 master öğrencisi üzerinde, organize suçlar kapsamına giren kanunsuz ilaçların üretimi ve pazarlanmasıyla ilgili olarak, nötrleştirme tekniklerinin kullanılması konusunda bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada nötrleştirme teorisinin, kanunsuz ilaçların pazarlanması ve üretilmesi aşamasında, etik dışı işbirliklerinin oluşumunda ve karar verme süreçlerinde etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda kanunsuz ilaç pazarlanması ve üretilmesi işinde, nötrleştirme tekniklerinden “sorumluluğun reddedilmesi” ve “zararın reddedilmesi” unsurlarının kullanıldığı görülmüştür. Zararın reddedilmesi konusunda; “hükümetin bu ilaçların kullanılmasının zararlı olacağı hususunu çok fazla abarttığı”, “aslında düşünüldüğü gibi zararlı olmadığı” gibi gerekçeler ileri sürülmüştür. Sorumluluğun reddedilmesi konusunda da “piyasadaki bu ilaçların güvenli olduğu”, “oluşan birkaç zararın önemli olmadığı” gibi gerekçeler ileri sürülmüştür.

Siponen ve Vance (2010; 487) nötrleştirme teorisini, bilgi sistemlerine yönelik “güvenlik politikası ihlali” konusunda incelemiştir. Bu çalışma ile kullanıcıların neden güvenlik ihlali yaptıkları ve bu ihlalleri nötrleştirme teknikleri kullanarak nasıl rasyonelleştirmeye çalıştıkları öğrenilmeye çalışılmıştır. Bahse konu çalışmada kullanılan veriler, Finlandiya’daki yönetim kademesinde bulunan üç organizasyondaki personelden toplanmıştır. Çalışma sonucunda, nötrleştirme tekniklerinin, kullanıcıların bilgi sistemlerine yönelik güvenlik ihlalleri konusunda önemli bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Hinduja (2007; 187) bilgi teknolojilerindeki gelişmelere paralel bir hızda ilerleyen ve internet üzerinde gelişen anti sosyal ve kriminal hareketlerden biri olan yazılım korsanlığı üzerinde nötrleştirme tekniklerinin etkilerini incelemiştir. Çalışmada örneklem olarak Amerika’daki bir üniversitenin öğrencileri seçilmiş, toplanan veri analiz edilmiş ve nötrleştirme tekniklerinin yazılım korsanlığı konusunda ne kadar kullanıldığı bulunmaya çalışılmıştır. Bahse konu çalışma sonucunda, nötrleştirme tekniklerinin kullanımıyla yazılım korsanlığı arasında zayıf bir ilişki tespit edilmiştir.

Heltsley ve Calhoun (2003; 81) Sykes ve Matza’nın nötrleştirme tekniklerini, 1996 ve 1997 yılları arasında yapılan güzellik yarışmasına bebeklik ile 16 yaş aralığında bulunan çocuklarını gönderen 43 anne üzerinde çalışmışlardır. Güzellik yarışması, JonBenét⁴ isimli şahsın ölümünün, güzellik yarışmasıyla ilişkili olduğunun ortaya çıkmasından sonra, medyanın dikkatini çekmiş ve birçok kesim tarafından güzellik yarışması sapkın bir davranış olarak düşünülmüştür. Araştırma sonucuna göre, araştırmaya katılan annelerin büyük kısmı “insanların hasta olduğunu” belirterek ayrıca “küçük kızları görünce neden akıllarına seks geldiğini anlamadıklarını” belirterek nötrleştirme tekniklerinden olan “suçlayanları suçlama ya da kınayanları kınama” tekniğini kullanmışlardır. İkinci olarak da “kızlarının zarar görmediği”, “onlara yardım edildiği” gibi söylemlerle “zararın reddedilmesi” ve “küçük çocukların güzellik yarışmasına katılmalarının bir suç olmadığı” ve “bunun yanlış anlaşılmalardan kaynaklandığı” söylemleriyle “sorumluluğun reddedilmesi” teknikleri kullanılmıştır. Öte yandan “mağdurun reddedilmesi” tekniği araştırmaya katılan hiçbir anne tarafından kullanılmamıştır.

⁴İsmi norjinal yazılış şekli ‘JonBenét’ tir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Martinez ve Karimi (2013).

Topalli (2006; 475), Skyes ve Matza'nın nötrleştirme teorisinin, geleneksel olarak topluma bağlı olan kişilerin davranış şekillerini ve geleneksel olarak toplumla bağları bulunmayan sokak suçlularının davranış şekillerini, özellikle de karar alma aşamasını açıklamada eksik/yetersiz olduğunu belirtmektedir. Bunun için, geleneksel olarak toplumla bağları bulunmayan 191 sokak suçlusuyla mülakat gerçekleştirilmiş ve çalışma sonucunda, sokak suçlularının işledikleri suçları nötrleştirme tekniklerini kullanarak vicdanlarını rahatlatmaktan ziyade, ilk etapta (karar alma aşamasında) suçun niteliğine göre, "suçun kaçınılmaz olduğu", "doğal olduğu" ve "zevкли olduğu" gibi hususları göz önüne alarak savunmada buldukları gözlenmiştir.

Kızmaz ve Bilgin (2012), Diyarbakır İl'inde hırsızlık suçuna ilişkin yapmış oldukları çalışmalarında doğrudan nötrleştirme tekniklerini ele almamışlardır. Ancak çalışmada, hırsızlık suçunu gerçekleştiren 50kişi ile yaptıkları anket sonucuna göre hırsızlığı kötü bir eylem olarak görmeyenlerin oranını % 26 olarak (kötü bir eylem olarak görenlerin oranı % 74'dir) bulmuşlardır. Aynı araştırmaya göre, hırsızlık suçundan pişmanlık duymayanların oranı % 8 olarak bulunmuştur (suçundan pişmanlık duymayanların oranı % 92'dir).

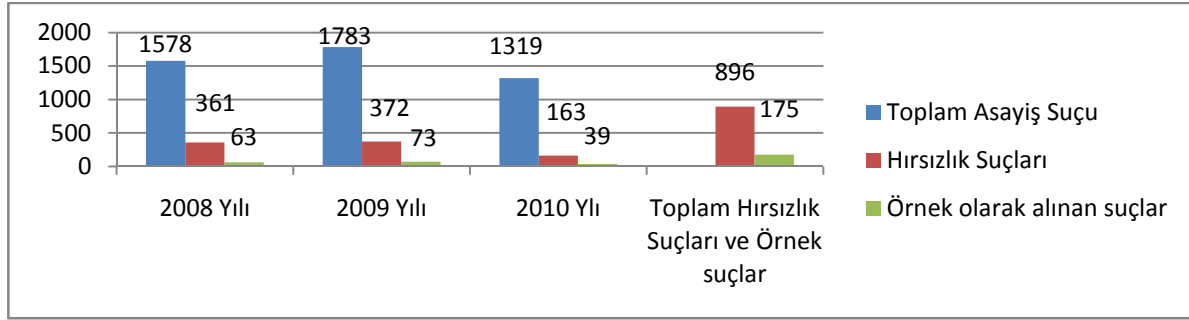
3. Araştırma Yöntemi

Çalışmada, ikincil veri kaynağı olarak Erzurum İl Emniyet Müdürlüğü'nden alınan veriler, analiz edilmiştir. Anılan verilerin SPSS 15.0 programı ile frekansı (verilerin görülme sıklığı) ve hırsızlık türleri ile nötrleştirme teknikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere de crosstab değerleri (çapraz değerler) alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Dokusu

Çalışmada, Erzurum kent merkezinde bulunan üç Polis Merkezi arasından tesadüfi olarak seçilen bir Polis Merkezine ait veriler kullanılmıştır. Burada 2008 ila 2010 yılları arasında meydana gelen hırsızlık suçları kapsamındaki beyanlar, nötrleştirme teknikleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Buna göre anılan Polis Merkezinde 2008 yılında toplamda 1578 suç işlenmiş, işlenen bu suçlardan da 361 tanesinin hırsızlık türünden suçlar olduğu tespit edilmiştir. Bu hırsızlık suçlarından da 63 suç olgusu, bu yıl kapsamında örnek olarak seçilmiştir. 2009 yılında işlenen suçlardan (toplamda 1783) 372 tanesinin hırsızlık türünden suçlar olduğu tespit edilmiştir. Bu hırsızlık suçlarından 73 suç olgusu, bu yıl kapsamında örnek olarak seçilmiştir. 2010 yılında toplamda 1319 suç işlenmiş, işlenen bu suçlardan da 163 tanesinin hırsızlık türünden suçlar olduğu tespit edilmiştir. Bu hırsızlık suçlarından da 39 suç olgusu, bu yıl kapsamında örnek olarak seçilmiştir. Buna göre toplamda 896 hırsızlık suçundan, 175 suç örnek olarak alınmıştır (bkz. Grafik 1). Her ne kadar toplamda 896 hırsızlık suçu işlenmişse de bazı olaylarda şüphelilerin (yaş küçüklüğü ve engellilik hali gibi gerekçelerle olaylarla ilgili bir açıklamada bulunulamaması, ayrıca susma hakkını kullanması veya avukatının şüpheli adına beyanda bulunması gibi) farklı nedenlerle görüş bildirmekten, kendisini ifade etmekten uzak durmaları, toplam hırsızlık olayları karşısında 175 olayın örnek olarak alınmasını zorunlu kılmıştır. 175 olayın örnek alınması ilk bakışta sayısal olarak az olarak algılansa da her suç olgusunda birden fazla kişitaraf olup rol alabilmektedir, buna göre; 2008 yılında 115 kişi, 2009 yılında 138 kişi ve 2010 yılında 82 kişi olmak üzere toplamda 335 kişiye ait veri kullanılmıştır.

Grafik 1. Erzurum Kent Merkezinde Bir Polis Noktasına Ait Suç Verileri

Kaynak: Erzurum İl Emniyet Müdürlüğü Asayiş Büro Verileri

Araştırma, doğrudan hırsızlık suçunu işleyenlerin demografik bulgularının yorumlanmasını ya da hırsızlık suçunu gerçekleştirdiği şüphesi bulunanların profilinin çıkarılmasını hedeflememektedir. Bu araştırmadan amaçlanan, hırsızlık suçunu işlediği şüphesi bulunanların, bu suçla alakalı beyanlarında, nötrleştirme teorisinde geçen nötrleştirme tekniklerini kullanıp kullanmadıklarını, kullanmışlarsa hangi tekniği kullandıklarını tespit etmektir. Böylesi bir saptamayı yapmak için araştırmada kullanılan değişkenlerin tanımlanması gerekmektedir. Buna göre, yaş aralığı olarak hem literatüre hem de Türkiye’deki ceza ehliyeti yaş sınırına uygun olarak “çocukluk (12-17), gençlik (18-35), yetişkinlik (36- 45) ve yaşlılık (46-65)” dönemi alınmıştır. Eğitim durumu ise, hem o zamanın eğitim sistemindeki dereceler hem de şüphelilerin halihazırdaki eğitim durumları (örneğin; kayıtlarda yüksek lisans yapan şüpheli bilgisi bulunmamaktadır) göz önüne alınarak “Okur- yazar değil, İlkokul, Ortaokul, Lise ve Üniversite/Yüksekokul” olarak alınmıştır.

İkamet ve doğum yerleri, Erzurum ve Erzurum dışı olarak belirtilmiştir. Mesleklere göre de “işçi, memur, serbest meslek, öğrenci, esnaf, işsiz, özel sektör ve diğer” olmak üzere sınıflandırma yapılmıştır. Böylesi bir sınıflandırmada özellikle serbest mesleği, esnaf mesleğinden ayırmak için “bilimsel ve mesleki bilgi gerektirmeyen ve bir işverene bağlı olmayan” (tdk.gov.tr, 2012) işler, kriteri kullanılmıştır.

Literatürde ve polis kayıtlarında evden, işyerinden, resmi kurum ve kuruluşlardan, bankadan, açıktan ve otodan (otomobil ve benzeri araçlar) hırsızlık türlerine yer verilmektedir. Oto hırsızlığı ve hayvan hırsızlığı ise başlı başına birer suç çeşidi olarak değerlendirilmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü’nün il bazında yapmış olduğu Asayiş Toplantıları’nda ise hırsızlık suçu 4başlık altında ele alınarak sınıflandırmaktadır (İkametten hırsızlık, İş yerinden hırsızlık, Otodan hırsızlık, Diğer hırsızlık türleri). Çalıntı mal alıp-satma suçu, bazı durum ve şartlarda 5. başlık olarak ele alınmaktadır. Böylesi bir sınıflandırmayapıldığında ve hırsızlık türlerinin frekansı alındığında;“Diğer hırsızlık türleri” sınıflandırmasının oranı (% 62,2), diğer suç türlerine (İkametten hırsızlık: % 14,0, İş yerinden hırsızlık: % 19,1, Otodan hırsızlık: % 2,1, Çalıntı mal alıp-satma: % 2,4) oranla oldukça yüksek çıkması,“Diğer hırsızlık türleri” sınıflandırmasının ayrıntılı olarak,hırsızlık türlerine ayrılmasını gerektirmiştir. Bu sebepten dolayı hırsızlık türleri ile ilgili çoklu bir sınıflandırma tercih edilmiştir. Ayrıca Türkçe’deki “hırsızlık” terimi anlam olarak, hemen hemen bütün hırsızlık çeşitlerini içerdiği halde, özellikle

İngilizce’de her suç çeşidi için farklı bir terim kullanılmaktadır. Bu sebeple Türkçe özet kısmında kullanılan “hırsızlık” teriminin karşılığı olarak (alan araştırmasında gözlemlenen hırsızlık türleri göz önünde bulundurularak) “Burglary or Theft” terimleri kullanılmıştır.

3.2 Alan Araştırmasının Yapıldığı Erzurum Kenti

Araştırmanın yapıldığı Erzurum kenti, büyükşehir niteliğinde olup, üç adet merkez ilçesi bulunmaktadır. Erzurum, tarım ve hayvancılık, sınırlı da olsa ticaret (oltu taşı ve aksesuarları), çağrı merkezi hizmetleri (tepav.org.tr, 2011) ve kış turizmi faaliyetleri ile ön plana çıkmaktadır. Erzurum ilinin, yüz ölçümü itibarıyla (25.066 km²) Türkiye’nin 4. büyük ili olduğu bilinmektedir (erzurumozelidare.gov.tr, 2012). Rakım olarak da 1950 metre (hkg.msb.gov.tr, 2012) yüksekliğine sahip olması, hem iklime hem de sosyo- ekonomik yaşantıya yansımaktadır. İl nüfusu 2011 yılı sayımına göre 780.847 kişiiken, merkezin nüfusu 382.383 kişidir (Palandöken İlçesi 159.542, Yakutiye İlçesi 181.980 ve Aziziye İlçesi 40861 kişi) (tuik.gov.tr, 2012). Bir şehir ile ilgili başvurulabilecek ve bilgi alınabilecek en kapsamlı kaynak o ilin SEGE (Sosyo- Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması) göstergeleridir. SEGE göstergeleri; demografik, eğitim, sağlık, istihdam, rekabetçi ve yenilikçi kapasite, mali kapasite, erişebilirlik ve yaşam kalitesi göstergelerini içeren 61 değişkenin bulunduğu göstergedir. Buna göre Erzurum ili 2011 SEGE verilerine göre, 81 il arasında 59. sırada bulunmaktadır (kalkinma.gov.tr, 2011). Buradan Erzurum kentinin sosyo- ekonomik gelişmişlik seviyesinin, 81 kente oranla son çeyrekte yer aldığı görülmektedir.

Erzurum ili SEGE sıralamasında 1996 yılında 56. sırada (76 il varken), 2003 yılında 60. sırada yer almaktaydı. Yıldız, Sivri ve Berber’e (2010) göre 2010 yılı sosyo-ekonomik gelişmişlik sırasına göre ise Erzurum, 61. sırada yer almaktaydı. Gelişmişlik endeksinin 5 kademeye ayrıldığı dönemde Erzurum, 2003 yılında 4. kademe (Dincer, Özaslan ve Kavasoğlu, 2003), gelişmişlik endeksinin 6 kademeye ayrıldığı 2011 döneminde Erzurum 5. kademe yer almıştır (kalkinma.gov.tr, 2011).

4. Bulgular

Bu bölümde Erzurum Kent merkezinde meydana gelen hırsızlık suçlarını gerçekleştirdiği ileri sürülen şüphelilere yönelik demografik bilgiler, ayrıca gerçekleştirilen hırsızlık türleri ve şüpheliler tarafından kullanılan nötrleştirme teknikleri ortaya koyulmaktadır.

4.1. Cinsiyet

2008, 2009, 2010 yılları arasında örnek olarak seçilen olaylarda taraf olan şüphelilerin cinsiyetine bakıldığında, erkeklerin oranının % 88.7’lik oranla ağırlıklı olduğu görülmektedir. Kadınların oranının ise % 11.3 olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 1).

Tablo 1 2008, 2009, 2010 Yılları (Tüm Yıllar) Cinsiyet İle İlgili Veriler

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	297	88,7
Kadın	38	11,3
Toplam	335	100

4.2. Medeni Hal

2008, 2009, 2010 yılları (bundan sonra “tüm yıllar” olarak kavramlaştırılacaktır) arasında örnek olarak seçilen olaylarda taraf olan şüphelilerin medeni haline bakıldığında, % 54.9 oranı ile ağırlıklı olarak kişilerin bekar oldukları gözlenmiştir. Evli olanların oranı ise % 38.5 oranındadır. Dul veya boşanmış olanların oranının oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Medeni hali ile ilgili herhangi bir bilgi vermeyenlerin oranına bakıldığında bunların, % 6.0 oranında olduğu gözlemlenmiştir (bkz. Tablo 2).

Tablo 2 Tüm Yıllar Medeni Hal ile İlgili Veriler

Medeni Hal	Frekans	Yüzde
Bekar	183	54,9
Evli	130	38,5
Dul/Boşanmış	2	0,6
Toplam	315	94,0
Kayıp Değer	20	6,0
Toplam	335	100

4.3. Yaş

Tüm yıllarda örnek olarak seçilen olaylarda taraf olan şüphelilerin yaş aralığına bakıldığında, % 59.4 oranı ile gençlik dönemindeki kişilerin ağırlıklı olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 3). Bu yönüyle literatür ile (özellikle de Copes'un ve Costello'nun yaptığı çalışma ile) örtüşmektedir. Olaylarda % 20.9 oranında çocukların taraf olması da sosyal öğrenme teorisini doğrular niteliktedir.

Tablo 3 Tüm Yıllar Yaş ile İlgili Veriler

Yaş	Frekans	Yüzde
Çocukluk Çağı	70	20,9
Gençlik Çağı	199	59,4
Yetişkinlik Çağı	31	9,3
Yaşlılık Çağı	21	6,3
Toplam	321	95,8
Kayıp Değer	14	4,2
Toplam	335	100,0

4.4. Eğitim Durumu

Tüm yıllarda örnek olarak seçilen olaylarda taraf olan şüphelilerin eğitim durumlarına bakıldığında, % 37.2 oranı ile ilkokul mezunlarının ağırlıklı olduğu görülmektedir. Daha sonra, % 23.3 oranında ortaokul mezunu bulunmaktadır (bkz. Tablo 4). Butabloda, eğitim durumu ile ilgili olarak anılan yıllarda % 94.6 oranında bilgi bulunurken, % 5.4 oranında bilgi mevcut değildir (bu doğrultuda veri olmadığı için bilgi girilememiştir).

Tablo 4 Tüm Yıllar Eğitim Durumu ile İlgili Veriler

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
Okur-Yazar Değil	9	2,7
İlkokul	127	37,2
Ortaokul	76	23,3
Lise	59	19,3
Üniversite	46	12,1
Toplam	317	94,6
Kayıp Değer	18	5,4
Toplam	335	100

4.5. İkamet ve Doğum Yerleri

Tüm yıllarda örnek olarak seçilen olaylarda taraf olan şüphelilerin ikametve doğum yerlerine bakıldığında, % 90.7 oranı ile ağırlıklı olarak Erzurum kentinin ikamet yeri olarak kullanıldığı görülmektedir (bkz. Tablo 5), diğer ikamet yerlerine bakıldığında ise (Ankara istisnası hariç) Erzurum'a komşu olan il (Ağrı, Kars, Muş) ve ülkede (İran) ikamet ettikleri müşahede edilmiştir. Doğum yerlerine bakıldığında % 89.9 oranı ile ağırlıklı olarak yine Erzurum doğumlu oldukları görülmektedir (bkz. Tablo 6), diğer doğum yerlerine bakıldığında ise Erzurum'a komşu olan il (Ağrı, Muş, Trabzon) ve ülke (İran) doğumlu oldukları müşahede edilmiştir.

Tablo 5 Tüm Yıllar İkamet ile İlgili Veriler

İkamet	Frekans	Yüzde
Erzurum	304	90,7
Erzurum Dışı	19	5,7
Toplam	323	96,4
Kayıp Değer	12	3,6
Toplam	335	100

Tablo 6 Tüm Yıllar Doğum Yeri ile İlgili Veriler

Doğum Yerleri	Frekans	Yüzde
Erzurum	301	89,9
Erzurum Dışı	27	8,0
Toplam	328	97,9
Kayıp Değer	7	2,1
Toplam	335	100

4.6. Meslekler

Tüm yıllarda örnek olarak seçilen olaylarda taraf olan şüphelilerin mesleklerine bakıldığında, % 24.7 oranı ile ağırlıklı olarak kişilerin serbest meslek (hurdacı, tezgahkar vb.) sahibi oldukları gözlenmiştir. Yine kişilerin % 21.4'ünün işsiz olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 7). Bu veriler, hırsızlığın ekonomik sebepler neticesinde işlendiği yönündeki öngörüyü doğrulamakla birlikte, ayrıca mesleği gereği hurda alıp- satma gibi işlerle uğraşı neticesinde gelişen fırsatları değerlendirme noktasındaki öngörüyü de doğrulamaktadır.

Tablo 7 Tüm Yıllar Meslekler ile İlgili Veriler

Meslek	Frekans	Yüzde
Serbest Meslek	83	24,7
İşsiz	72	21,4
Öğrenci	37	11,0
Diğer	36	10,7
Esnaf	31	9,2
Memur	25	7,4
İşçi	20	5,9
Özel Sektör	16	4,7
Toplam	320	95,0
Kayıp Değer	15	5,0
Toplam	335	100

4.7. Hırsızlık Türleri

Tüm yıllarda örnek olarak seçilen olaylarda taraf olan şüphelilerin işledikleri hırsızlık türlerine bakıldığında,% 20.3 oranı ile ağırlıklı olarak kişilerin iş yerinden hırsızlık suçlarını gerçekleştirdikleri gözlenmiştir. Daha sonra, % 13.1 oranıyla ceptelefonu hırsızlığı ve % 11.9 oranıyla ikametden hırsızlık çeşitleri görülmektedir. % 15.2 oranında hırsızlık suçu ise teşebbüs aşamasında (hırsızlığa teşebbüs) kalmıştır. En az gerçekleştirilen hırsızlık türünün % 1.5 oranı ile hayvan hırsızlığı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8 Tüm Yıllar Hırsızlık Türleri Verileri

Hırsızlık Türleri	Frekans	Yüzde
İş YerindenH.	68	20,3
Hırsızlığa Teşebbüs	51	15,2
CepTelefonuH.	44	13,1
İkamettenH.	40	11,9
AçıktanH.	24	7,2
Kamu Kurum Ve Kuruluşlarından Hırsızlık	23	6,9
BisikletH.	14	4,2
Çalıntı Mal Alıp-Satma	12	3,6
OtodanH.	12	3,6
KömürH.	11	3,3
EmniyetiSuistimal	9	2,7
Baba Veya Eşe Karşı H.	8	2,4
İnşaattanH.	7	2,1
OtoH.	7	2,1
HayvanH.	5	1,5
Toplam	335	100,0

4.8. Nötrleştirme Tekniklerinin Kullanılma Durumu

Tüm yıllarda örnek olarak seçilen suçlarda, şüphelilerin nötrleştirme tekniklerini kullanıp kullanmadıklarına bakıldığında, % 9.3 oranında nötrleştirme tekniğinin kullanılmadığı görülmüştür. % 69.9 oranı ile ağırlıklı olarak şüphelilerin “sorumluluğun reddedilmesi” tekniğini kullandıkları gözlenmiştir. Daha sonra ikinci sırada % 8.7 oranı ile “mağdurun reddedilmesi” tekniğinin, sonra ise % 7.7 oranı ile “zararın reddedilmesi” tekniğinin kullanıldığı görülmüştür. Son sıralarda % 3.3 oranı ile “karşılaştırmalı mazeret” ve % 1.1 oranıyla “erteleme” tekniğinin kullanıldığı görülmüştür. Bu bulgular, literatürle de örtüşmektedir.

Tablo 9 Tüm Yıllar Nötrleştirme Tekniklerinin Kullanılma Durumu

Nötrleştirme Teknikleri	Frekans	Yüzde
Sorumluluğun Reddi	128	69.9
Teknik Kullanılmamış	17	9.3
Mağdurun Reddi	16	8.7
Zararın Reddi	14	7.7
Karşılaştırmalı Mazeret	6	3.3
Erteleme	2	1.1
Toplam	183*	100

* Bu tabloda herhangi bir nötrleştirme tekniği kullanan veya kullanmayan kişilerin sayısı olan “183 sayısı” baz alınmıştır. Olaylara taraf olan toplam kişi sayısı olan 335 sayısı temel alınsaydı, farklı nedenlerle (şüphelinin çocuk olması dolayısıyla kendisini ifade edememesi veya sadece kimlik tespitine ilişkin bilgilerin bulunması gibi) herhangi bir beyan bulunmayan olguların, kayıp veri olarak tanımlanması gerekecekti. Bu durumda ise geçerli veri oranı % 54,6 ve kayıp veri oranı ise % 45,4 olacaktı.

4.9. Hırsızlık Türleri ve Nötrleştirme Tekniklerinin Karşılaştırılması

Bu bölümde hırsızlık türleri ile nötrleştirme teknikleri karşılaştırılmaktadır. Hırsızlıktürleri ile nötrleştirme teknikleri karşılaştırıldığında Tablo 10'da da görülen literatür ile örtüşen bulgular gözlenmiştir. Buna göre, sorumluluğun reddedilmesi tekniğini kullanan toplam 128 kişiden, 30'u "hırsızlığa teşebbüs" suçunda⁵, 26'sı "iş yerinden hırsızlık" suçunda, 22'si ise "ikametden hırsızlık" suçunda anılan tekniği kullanmayı tercih etmişlerdir.

Mağdurun reddedilmesi tekniğini kullanan toplam 16 kişiden, 3'ü "kamu kurum ve kuruluşlardan hırsızlık" suçunda, 2'si "açıktan hırsızlık", 2'si "inşaattan hırsızlık" suçlarında anılan tekniği kullanmışlardır. Buna göre, hırsızlığın inşaattan veya açıktan yapılması, ayrıca kamu kurum ve kuruluşlardan yapılması, "ortada herhangi bir mağdurun olmadığı" değerlendirilmesinin yapılmasına zemin hazırlamış görünmektedir.

Zararın reddedilmesi tekniğini kullanan toplam 14 kişiden, 5'i "hırsızlığa teşebbüs" suçunda, 3'ü "çalıntı mal alıp satma" suçunda 2'si "iş yerinden hırsızlık" suçunda, 2'si ise "ikametden hırsızlık" suçunda anılan tekniği kullanmayı tercih etmişlerdir. "Çalıntı mal alıp satma" suçunda, söz konusu malın çalıntı olması, dolayısıyla kimseye herhangi bir kişiye zararın söz konusu olmaması duygusundan hareket edildiği değerlendirilmektedir.

Karşılaştırmalı mazeret tekniğini kullanan 6 kişiden, 2'si "cep telefonu hırsızlığı" suçunda, biri "iş yerinden hırsızlık" suçunda, biri "bisiklet hırsızlığı" suçunda, biri "hayvan hırsızlığı" ve diğeri ise "oto hırsızlığı" kategorisinde bu tekniği kullanmıştır. Literatürde de belirtilen özentî duygusunun, özellikle cep telefonu hırsızlığı ve bisiklet hırsızlığı suçlarında etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Erteleme tekniğini kullanan 2 kişiden, biri "cep telefonu hırsızlığı" suçunda, diğeri ise "iş yerinden hırsızlık" suçunda anılan tekniği kullanmışlardır.

Toplamda 17 olayda nötrleştirme tekniği kullanılmamıştır. Bunların suçlara göre dağılımına bakıldığında, gerçekleştirilen beş "iş yerinden hırsızlık" suçunda, dört "açıktan hırsızlık" suçunda, üç "ikametden hırsızlık" suçunda, iki "otodan hırsızlık" suçunda ve birer kez işlenen "cep telefonu hırsızlığı", "çalıntı mal alıp satma", "inşaattan hırsızlık" suçlarında nötrleştirme tekniğinin kullanılması tercih edilmemiştir.

Anılan yıllar içerisinde sadece bir kez görülen "baba veya eşe karşı hırsızlık" suçunda "mağdurun reddedilmesi tekniği" kullanılmıştır (bkz. Tablo 10).

⁵Nötrleştirme tekniklerinde geçen haklılaştırma gerekçeleri, sadece suçların işlenmesi esnasında (işlenmiş suç) değil, suçun işlenmesinden önceki tasarlama sürecinde de ortaya çıkabilmektedir. Bu yönüyle, suçun gerçekleşmeyip, teşebbüs aşamasında kalması (suça teşebbüs durumları, bu çalışmada "hırsızlığa teşebbüs suçu" kast edilmektedir) da nötrleştirme tekniklerinin gözlenmesine imkan tanımaktadır.

Tablo 10 Tüm Yıllar Hırsızlık Türleri ile Nötrleştirme Tekniklerinin Karşılaştırılması

		Nötrleştirme Teknikleri						Toplam
Hırsızlık Türleri * Nötrleştirme Teknikleri - Crosstabulation		Sorumluluğun reddedilmesi	Zararın reddedilmesi	Mağdurun reddedilmesi	Karşılaştırmalı mazeret	Erteleme	Teknik kullanılmamış	
Hırsızlık Türleri	İkametten hırsızlık	22	2	0	0	0	3	27
	Cep telefonu hırsızlığı	12	0	1	2	1	1	17
	İş yerinden hırsızlık	26	2	1	1	1	5	36
	Çalıntı mal alıp satma	7	3	0	0	0	1	11
	Hırsızlığa teşebbüs	30	5	1	0	0	0	36
	Emniyeti Suistimal	2	2	2	0	0	0	6
	Kamu kurum ve kuruluşlardan h.	3	0	3	0	0	0	6
	Otodan hırsızlık	5	0	1	0	0	2	8
	Açıktan hırsızlık	4	0	2	0	0	4	10
	İnşaattan hırsızlık	1	0	2	0	0	1	4
	Kömür hırsızlığı	8	0	1	0	0	0	9
	Bisiklet hırsızlığı	4	0	0	1	0	0	5
	Hayvan hırsızlığı	2	0	1	1	0	0	4
	Oto hırsızlığı	2	0	0	1	0	0	3
	Baba veya eşe karşı hırsızlık	0	0	1	0	0	0	1
Toplam		128	14	16	6	2	17	183

Tartışma ve Sonuç

Nötrleştirme Teorisine göre kişiler, hem vicdanlarını rahatlatacak teknikler kullanmakta hem de içinde bulunduğu durumdan kurtulmak için mazeretler üretmektedirler. Kullanılan teknik ve mazeretleri tespit etmek için çalışmada, suçun işlenme nedeninden çok, gerçekleştirilen suçla ilgili olarak şüphelilerin yapmış olduğu savunma önemsenmiş ve analiz edilmiştir. Bu çerçevede Erzurum Kent merkezinde meydana gelen hırsızlık suçları, nötrleştirme teorisine göre yorumlandığında, özgün veriler elde edilmiştir. Bu yönüyle çalışmada Erzurum örneğinde şüphelilerin kullandığı suç mazeretleri gözlemlenmiştir.

Erzurum kent merkezinde meydana gelen hırsızlık suçlarının baz alındığı bu çalışmanın verilerine bakıldığında, teorilerde de belirtildiği üzere başta ekonomik nedenler olmak üzere fırsatların da suçların işlenmesinde etkili olduğu görülmektedir. Alan araştırmasındaki şüpheliler; işsizlik, parasızlık ve çaresizlik nedenlerinden, ayrıca kapının açık olması, eşyanın sahibinin olmaması gibi fırsatlardan, suçları gerçekleştirdiklerini ifade etmektedirler.

Suç altkültür teorisine göre aynı değerlerin (kültür, dil, alışkanlık, geçim vasıtası, meslek, yaşam tarzı, ırk, etnik köken vb) benimsenip paylaşıldığı ortam içerisinde (burada, kent mekanı) kişiler, suç işlemeyi öğrenmektedirler (örneğin; hurdacılık ile geçinme, çöp toplayarak geçim sağlama ve bunlara ait kültür ve yaşam tarzını benimseme gibi). Böylesi ortamlarda, çalıntı malları alıp satma, yasal olmayan şeyleri temin etme veya alıp satma gibi olaylar, diğer yerlere kıyasla daha fazla görülmektedir. Yapılan bu çalışmada da seçilen polis merkezinin görev alanının, yukarıda tasvir edilen özelliklerle örtüşen bir yapıda olması, bu tezi doğrular nitelikte bulguların tespit edilmesine yol açmıştır. Burada, çocuk yaştaki kardeşin abisinden, kişilerin arkadaşlık ortamından hırsızlığı öğrenmesi, ayrıca çalıntı malların alınıp satılması olaylarına sıklıkla rastlanılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre,2008 ila 2010 zaman diliminde Erzurum ilinde hırsızlık suçuna karışan kişilerin genellikle; fakir, ilkokul mezunu, 18- 21 yaş aralığında (gençler) ve bekârlaroldukları gözlemlenmiştir.

Erzurum ilinde yaşanan hırsızlık türleri aşağı yukarı hep benzer olaylar olduğu için suç karşısında üretilen mazeretler, nötrleştirme tekniklerinden sıklıkla sadece 2-3 tanesine (sorumluluğun reddedilmesi, mağdurun reddedilmesi ve zararın reddedilmesi) girmektedir. Genellikle evden hırsızlık, iş yerinden hırsızlık ya da basit hırsızlık olayları görülmektedir, yani çok geniş kapsamlı hırsızlık olaylarına rastlanılmamaktadır (Örneğin; Erzurum'da o dönemde, anılan polis merkezinin görev alanının bulunduğu kentsel mekanda, banka veya kuyumcu soygunu olayı yaşanmamıştır.Olaylarabakıldığında da genellikle 150 TL'yi geçmeyen hurda hırsızlığı olayları görülmektedir). Bu yönüyle metropol kentlerde çeşitlenen hırsızlık türleri için farklı mazeretler üretilebileceği öngörülmektedir. Meşrulaştırma teknikleri esasen bir öğrenme sürecini (etkilenme, özenme vb.) de içermektedir, metropol kentlerde öğrenme sürecinin, iletişim ve ulaşım teknolojilerinin de etkisi ile daha hızlı olduğu düşünülmektedir.

Nötrleştirme teorisinde, suç kabul edildikten sonra farklı gerekçelerle nötrleştirilmeye çalışılmaktadır. Fakat bu çalışmadan elde edilen veriler incelendiğinde, nötrleştirme tekniğini kullanmayan şüphelilerin (% 9,3) genellikle “suçlamaları kabul etmiyorum” demek suretiyle kendilerini sorumluluktan kurtarmaya çalıştıkları ve suçlamaları kabul etmediği görülmektedir. Bu sonuç, Topalli'nin (2006) sokak suçlarına yönelik yapmış olduğu çalışmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Bu duruma karşın, bazı şüpheliler debeyanlarında işledikleri suçları doğrudan kabul etmekte, fakat suçunu neden işlediğini belirtmemektedir. Şüphelinin kısaca, “ben hırsızlık suçunu işledim” demesi çoğu zaman soruşturmacı açısından yeterli olmaktadır. “Peki, suçunu hangi nedenden/nedenlerden dolayı gerçekleştirdin?” şeklindeki soru çoğu zaman sorulmamakta, çünkü suçun kabul edilmesi soruşturma için yeterli olmaktadır. Araştırmada, yaptığı hırsızlıktan hiçbir şekilde pişman olmadığını beyan

eden ve “yine olsa yine yaparım” diyen şüphelilere de rastlanılmıştır. Benzer bir şekilde çalışmada hırsızlık yapmaktan zevk alan ve hırsızlığı bir tutku haline getiren şüphelilerin de bulunduğu görülmüştür.

Sorumluluğun reddedilmesi tekniğinin, şüpheliler tarafından sıklıkla başvurulan bir teknik olduğu araştırma bulgularından anlaşılmaktadır. Literatür taramasında da sorumluluğun reddedilmesi tekniğinin, şüpheliler tarafından genellikle başvurulduğu görülmektedir.

“Hırsızlık malı ürün” veya “çalıntı mal”, yasadışı yollarla da olsa alınıp satılabilmektedir. Çalışmadaki örnek olaylarda, “çalıntı mal” satın alan şahısa ulaşıldığında, çalıntı olduğu bilinmeden satın aldığı, mahallelerinde bu ve buna benzer birçok ikinci el eşyanın alınıp satıldığı bir pazarının bulunduğu (bit pazarı gibi) cevabı ile karşılaşmaktadır. Bu durumun, teorilerdeki tekniklerden “sorumluluğun reddedilmesi” tekniğine girdiği değerlendirilmektedir.

“Suçlayanları suçlama ya da kınayanları kınama” tekniğine 3 yıllık süreçte ele alınan 175 olaydan hiçbir tanesinde rastlanılmamıştır. Benzer şekilde, “kendi değerlerini diğerinden yüksek görme” tekniğine de örneklerde rastlanılmamıştır.

Çalışmada incelenen olaylarda, “erteleme” tekniğine ve işlenilmiş bir suçun başka bir suçla karşılaştırılması olaylarına (yani “karşılaştırmalı mazeret” tekniğine) nadiren rastlanılmıştır. Anılan zaman diliminde hırsızlık suçuna karışanların işsiz ve ekonomik durumlarının iyi olmaması birlikte değerlendirildiğinde “kendi değerlerini diğerinden yüksek görme” tekniğinin Türkiye şartlarında sosyo-ekonomik seviyesi yüksek suçlu ve şüphelilerce kullanılacağı öngörülmektedir.

“Erteleme” tekniği bağlamında şüpheli, “hırsızlıktan haberim yoktu” ya da “arkadaşlarla geziyorduk, benim onların hırsızlık yaptığından haberim yoktu” diyerek (kendi) suçlanmasını ertelemekte, bu sayede kendisini korumaya çalışmaktadır. Aynı teknik kapsamında şüphelilerin, “o amaçla yapmadım”, “bir anlık hatayla oldu” gibi mazeretlerle suçu geçiştirdikleri gözlemlenmiştir.

Çalışmada örnek olarak seçilen olaylardaki bazı şüphelilerin, suç mazereti kullanmadıkları veya kullanma gereği hissetmedikleri tespit edilmiştir. Anılandurum, vicdani sorumluluktan kaçmaktan ziyade, o anki durumdan kaçma ve kendisini kısaca ifade etme eğilimi olarak değerlendirilmektedir.

Alan araştırmasının yapıldığı kentsel mekandan toplanan verilerden yola çıkıldığında, meslek olarak hurdacılık ve at arabası ile taşımacılık (at-arabacılık) yapan şahısların sürekli mal alımı ve toplayıcılık yaptığı görülmektedir. Bu tip şahısların bir malı alırken ve toplarken malın, hırsızlık malı olup olmadığını bilebilecek veya sezebilecek yeterlilikte oldukları değerlendirilmektedir. Çünkü iyi niyetli üçüncü şahıslar hariç, ticaretle uğraşan “ticaret erbabının”, Ticaret Kanununa ve teamüllere göre ticaret kurallarını bildiği varsayılmaktadır. Bu yüzden anılan şahısların suça yönelik mazeretlerinin (çalıntı mal veya hırsızlık malı olduğunu bilmediği mazereti), ceza-adalet sisteminin taraflarından biri olan kanun uygulayıcıları tarafından çok da dikkate alınmaması gerekmektedir. Ceza-adalet sisteminin taraflarından bir diğeri olan kanun koyucularca da Ceza

Kanunu'nun 165. maddesinin, çalışmadaki suç mazeretlerinden deyola çıkılarak, "bilinen çalıntı mallarını satın alma" şeklinde değiştirilerek yasalaştırılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Antonopoulos, Georgios, A. - Winterdyk, John, A. (2005), "Techniques of Neutralizing the Trafficking of Women", *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, Vol. 13, No: 2, s. 136-147.
- Burgess, Ernest W. (1925), "The Growth of the City: An Introduction to a Research Project", Park, Robert E. – Burgess, Ernest W. – McKenzie, Roderick D. (Ed.), *The City*, University of Chicago, Chicago.
- Burke, Roger H. (2009), *An Introduction to Criminological Theory*, Third edition, Devon:Willan Publishing.
- Cohen, Albert K. (1955), "Delinquent Boys- The Culture of the Gang", <http://www.markedbyteachers.com/gcse/sociology/delinquent-boys-the-culture-of-the-gang.html>, (19.12.2012).
- Cohen, Lawrence E. - Felson, Marcus (1979), "Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach", *American Sociological Review*, Vol.44, No: 4, s. 588-608.
- Cloward, Richard A. - Lloyd E. Ohlin (1961), "Delinquency and Opportunity: A Theory of Delinquent Gangs", <http://courses.missouristate.edu/karlkunkel/soc540/cloward.pdf>, (19.12.2012).
- Copes, Heith. (2003), "Societal Attachments, Offending Frequency, and Techniques of Neutralization", *Deviant Behavior*, Vol. 24, No:2, s. 101-127.
- Costello, Barbara, J. (2000), "Techniques of Neutralization and Self-Esteem: A Critical Test of Social Control and Neutralization Theory", *Deviant Behavior*, Vol. 21, s. 307- 329.
- Cromwell, Paul, - Thurman, Quint (2003), "The Devil Made Me Do It: Use of Neutralizations by Shoplifters", *Deviant Behavior*, Vol. 24, No:6, s. 535-550.
- Cullen, Francis T. - Agnew, Robert (2006), "Criminological Theory: Past to Present: Essential Readings", 3rd ed., Los Angeles, California: Roxburg Publishing Company, <http://www.uwec.edu/patchinj/crmj301/theorysummaries.pdf>, <http://www.roxbury.net/images/pdfs/ctr3intro.pdf>, (19.12.2012).
- Dolu, Osman, (2010), *Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Diñer, Bülent - Özaslan, Metin - Kavasoglu, Taner (2003), *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*, DPT Yayınları, Ankara
- Felson, Marcus - Ronald V. Clarke (1998), "Opportunity Makes the Thief: Practical Theory for Crime Prevention", <http://www.homeoffice.gov.uk/rds/prgpdfs/fprs98.pdf>, (25.12.2012).
- Geleri, Aytekin (2009), *Önleyici Polislik*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Heltsley, Martha, - Calhouni, C. Thomas (2003), "The Good Mother: Neutralization Techniques Used by Pageant Mothers", *Deviant Behavior*, Vol. 24, s. 81-100.
- hgk.msb.gov.tr, (2012), "Yerleşim Yeri Adları Veritabanı", Harita Genel Komutanlığı <http://www.hgk.msb.gov.tr/yyvtsunumu/default.asp>, (17.12.2012).
- Hinduja, Sameer (2007), "Neutralization Theory and Online Software Piracy: An Empirical Analysis", *Ethics and Information Technology*, Vol. 9, No:3, s. 187-204.
- Kızmaz, Zahir ve Bilgin, Rıfat (2012), *Hırsızlık: Suçlular, Nedenler ve Dinamikler*, Polis Akademisi Yayınları, Ankara.
- Martinez, Michael ve Karimi, Faith (2013), "Court papers: Grand jury in 1999 sought to indict JonBenet Ramsey's parents", <http://edition.cnn.com/2013/10/25/justice/jonbenet-ramsey-documents>, (25.10.2013).

- Merton, Robert K. (1968), "Social Theory and Social Structure" , <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1959-00989-000>, (19.12.2012).
- Miller, Walter B. (1958), "Lower Class Culture as a Generating Milieu of Gang Delinquency", *Journal of Social Issues*, Vol. 14, No: 3, s. 5-19.
- Mitchell, Jim - Dodder, Richard A. (1980), "An Examination of Types of Delinquency Through Path Analysis", *Journal of Youth and Adolescence*, Vol. 9, No: 3.
- Park, Robert E. (1915), "The City: Suggestions for the Investigation of Human Behavior in the City Environment", *American Journal of Sociology*, Vol. 20, No: 5, s. 577-612, <http://www.jstor.org/stable/2763406>, (19.12.2012).
- Piquero, Nicole L. - Tibbetts, Stephen G. – Blankenship, Michael B. (2005), "Examining The Role of Differential Association and Techniques of Neutralization In Explaining Corporate Crime", *Deviant Behavior*, Vol.26, s. 159-188.
- RG. 12.10.2004, 25611, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu.
- Sampson, Robert J. - Groves, W. Byron (1989), "Community Structure and Crime: Testing Social-Disorganization Theory", *American Journal of Sociology*, Vol. 94, No: 4, s. 774-802.
- Siponen, Mikko, - Vance, Aanthony (2010), "Neutralization: New Insights into The Problem of Employee Information Systems Security Policy Violations", *MIS Quarterly*, Vol. 34, No:3, s. 487- 502.
- Sutherland, Edwin. H. (1939), *Principles of Criminology*, 3rd ed., Philadelphia: J.B. Lippincott, "Edwin H. Sutherland Differential Association Theory", <http://criminology.fsu.edu/crimtheory/sutherland.html>, (25.12.2012).
- Sykes, Gresham M. - Matza, David (1957), "Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency", *American Sociological Review*, Vol.22, No: 6, s. 664-670.
- Topalli, Volkan (2006), "The Seductive Nature of Autotelic Crime: How Neutralization Theory Serves as a Boundary Condition for Understanding Hardcore Street Offending", *Sociological Inquiry*, Vol.76, No:4, s. 475-501.
- Yıldız, Ezgi Baday – Sivri, Uğur - Berber, Metin (2010), "Türkiye’de İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması", http://www.metinberber.com/kullanici_dosyalari/file/endeks.doc (18.03.2012).
- Wong, Carlin (2012), "The Social Disorganization Theory", <http://www.csiss.org/classics/content/66>, (27.12.2012).
- www.erzurumozelidare.gov.tr (2012), "İlin Genel Olarak Tanıtımı", Erzurum İl Özel İdaresi, <http://www.erzurumozelidare.gov.tr/ozelidare.asp?kt=57>, (03.01.2013).
- www.kalkinma.gov.tr(2011), "İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Güncellendi", (17.12.2012). http://www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/view/14197/BASIN_A%C3%87IKLAMASI-sege_2011-v6.pdf,
- www.tepav.org.tr(2011), *Ekonomik Etki Değerlendirme Çalışması*, Turkcell Global Bilgi Erzurum Çağrı Merkezi, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, http://www.tepav.org.tr/upload/files/1316864258-0.Turkcell_Global_Bilgi_Erzurum_Cagri_Merkezi_Ekonomik_Etki_Degerlendirme_Calismasi.pdf, (25.12.2012).
- www.tuik.gov.tr(2012), "Nüfus Verileri, (http://reports=wa_turkiye_il_koy_sehir.RDF&html, 17.12.2012).